

NICOLETA ADAM
ASOCIAȚIA PENTRU POLITICA EXTERNĂ (APE)

AMENINȚĂRI ALE SECURITĂȚII NAȚIONALE A REPUBLICII MOLDOVA ȘI SOLUȚII-CHEIE PENTRU CONSOLIDAREA REZILIENȚEI

Policy Brief

Introducere

De la începutul invaziei ruse în Ucraina, Republica Moldova s-a confruntat cu o serie de provocări la adresa securității naționale. Printre acestea, criza refugiaților ucraineni, disrupțiile în aprovizionarea cu energie, campaniile ample de manipulare a opiniei publice, imixtiunea în procesele democratice din țară, finanțarea ilegală a partidelor politice, compromiterea vectorului de integrare europeană al țării s-au evidențiat drept cele mai stringente. Deși autoritățile moldovenești au reușit să pregătească niște măsuri de răspuns la aceste provocări și astfel să reducă din potențialul lor destructiv, consecințele războiului încă mai sunt resimțite pe teritoriul Republicii Moldova. În prezent, chiar dacă riscul escaladării situației și atragerii Republicii Moldova în confruntările armate rămâne a fi unul redus, persistă îngrijorări cu privire la impactul amenințărilor de ordin hibrid asupra securității statului și rezilienței naționale.

Federația Rusă dispune de o gamă largă de instrumente pentru destabilizarea situației socio-politice din Republica Moldova, iar utilizarea acestora a căpătat un caracter mai pronunțat odată cu stabilirea fermă a unui vector pro-european la Chișinău. Kremlinul percepe Moldova ca făcând parte din sfera sa de influență, iar atitudinea acestuia denotă intenția de a restabili gloria fostului Imperiu Rus din contul teritoriilor ex-sovietice. În plus, Rusia nu vede fostele republici sovietice ca fiind actori independenți, capabili să-și ia propriile decizii, ci mai degrabă ca piloni într-un joc geopolitic mai mare între puterile globale. Aceasta se bazează în mare măsură pe amenințări hibride și mijloace militare pentru a-și atinge obiectivele în regiune.

Din aceste considerente, autoritățile statului trebuie să rămână vigilente la provocările pe care le generează noile schimbări în arhitectura de securitate a lumii. Este important ca eforturile de modernizare a sectorului de securitate și apărare să fie însoțite și de o comunicare eficientă a necesității capacității adecvate a forțelor de menținere a ordinii publice, pentru a consolida suportul național și a reduce din riscurile politizării subiectului înarmării. De asemenea, autoritățile trebuie să rămână angajate în lupta împotriva amenințărilor de ordin hibrid, în special pe asemenea paliere ca dezinformarea, manipularea opiniei publice și ingerințele străine în procesele interne din țară. Aceste eforturi devin imperative în contextul în care Republica Moldova s-a antrenat într-o treaptă calitativ nouă în procesul de aderare la Uniunea Europeană, iar acest angajament necesită o vigoare sporită a instituțiilor statului în vederea consolidării statului de drept, îmbunătățirii vieții cetățenilor și sporirii rezilienței la un mediu volatil de securitate.

Amenințări la adresa securității naționale

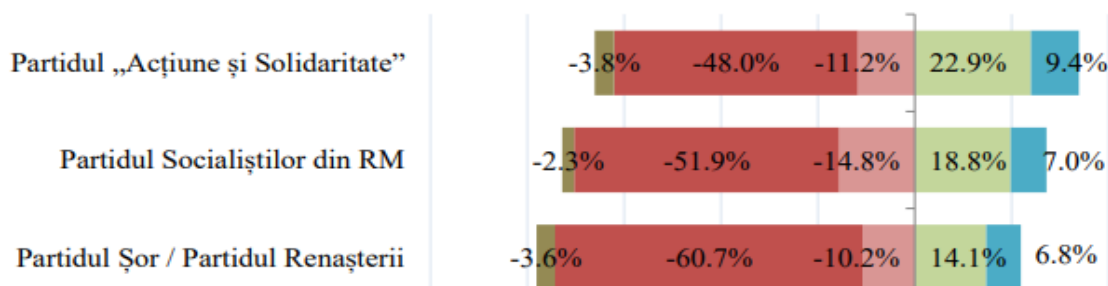
De la independență încoace, Federația Rusă a utilizat diverse metode subversive pentru a interveni în procesele politice din Republica Moldova și pentru a influența vectorul de politică externă al țării. Aceste metode au variat de la manipulări în sectorul energetic și presiuni economice până la finanțarea unor ample campanii de propagandă și infiltrarea așa-zisei coloane a cincea în diverse instituții și formațiuni politice cu scopul de a submina procesele democratice și a distruge ordinea constituțională. O pârghie importantă de influență o reprezintă și regiunea transnistreană, pe teritoriul căreia staționează până în prezent trupe rusești, iar formațiunea ilegală este condusă de un guvern marionetă care acționează conform intereselor Kremlinului și sfidează guvernul constituțional de la Chișinău. Situația a căpătat valențe mai îngrijorătoare în contextul invaziei ruse în Ucraina, întrucât amenințările la adresa securității naționale a Republicii Moldova au dezvoltat inclusiv un caracter militar. În cei doi ani de război, spațiul aerian al Republicii Moldova a fost survolat de rachete rusești în mod

repetat, în timp ce Moscova a amenințat de nenumărate ori că intenționează să realizeze o conexiune cu regiunea transnistreană în cazul în care reușește să cucerească regiunile din sud-vestul Ucrainei. Deși acest scenariu este puțin probabil la momentul actual, cele mai stringente amenințări ce emană dinspre Rusia rămân a fi cele de ordin hibrid, în special în ceea ce ține de infiltrarea agenților Kremlinului în procesele politice și electorale din țară.

➤ **Imixtiuni străine în procesele democratice din țară**

În prezent, în Moldova există două partide influente care practică politici pro-ruse - Partidul Socialiștilor din Republica Moldova (PSRM) și Partidul ȘOR (inclusiv partidele satelit Șansă și Renaștere). Influența subversivă a agenților Kremlinului este exercitată inclusiv prin intermediul partidelor proxy, create cu scopul de a destabiliza situația politică din țară și de a submina încrederea în partidul de guvernare cu o orientare pro-europeană. Pe lângă formațiunile politice ce au declarat deschis preferințele lor pro-ruse, urmărim o manifestare tot mai clară a unor alți actori politici, care deși se poziționează drept pro-europeni, au avut legături în trecut cu partide pro-ruse și agenții puterii de la Kremlin. Actualul primar al capitalei Ion Ceban este cel mai proeminent exemplu în acest sens, care protesta împotriva Acordului de Asociere dintre Republica Moldova și UE în 2014, iar 10 ani mai târziu declară că „integrarea europeană ar trebui să devină idee națională”.¹ Totuși, la etapa actuală nu este clar dacă edilul capitalei va candida la scrutinul electoral din toamnă, iar principalele surse de îngrijorare o reprezintă liderii formațiunilor politice care se declară deschis drept pro-ruse - Igor Dodon, președintele Partidului Socialiștilor, și Ilan Șor, liderul partidului cu același nume. Aceste formațiuni politice se bucură de cea mai mare încredere populară după partidul de guvernare PAS, iar liderii lor o urmează pe președinta Maia Sandu în topul celor mai de încredere personalități politice.² Astfel, Kremlinul este interesat de a promova aceste partide în cadrul viitoarelor scrutine electorale pentru a submina procesul de integrare europeană și de a instaura un guvern loial intereselor rusești la Chișinău.

Distribuția răspunsurilor la întrebarea: *Câtă încredere aveți în următoarele partide politice?*

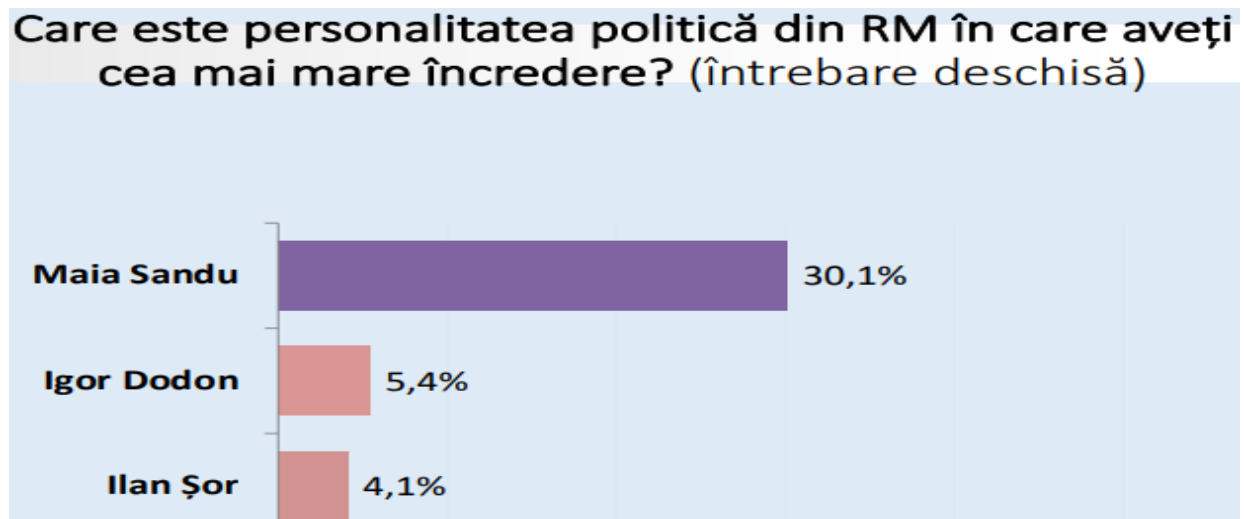
În timpul alegerilor locale generale din toamna anului 2023 s-au înregistrat semne rezonabile și documentate de influență asupra proceselor electorale din întreaga țară pentru a promova interesele unui stat străin – Federația Rusă – prin intermediul unui grup infracțional organizat condus de oligarhul Ilan Șor. În special, utilizarea ilegală a fondurilor la o scară deosebit de mare pentru a finanța campania electorală pe baza coruperii politice a candidaților, a mituirii alegătorilor și a manipulării opiniei publice sunt metode cel mai des utilizate. Cu două zile

¹ Candidatul Partidului MAN la șefia capitalei, Ion Ceban: Rusia vs. România, Uniunea Vamală vs. UE și „primăria-partid” <https://moldova.europalibera.org/amp/32614283.html>

² Barometrul Opiniei Publice, septembrie 2023 <https://soros.md/publicatii/barometrul-opinii-publice-septembrie-2023/>

înainte de alegeri, Comisia pentru Situații Excepționale, bazându-se pe un raport al SIS ce indica asupra recepționării finanțării din Federația Rusă, a interzis candidaților partidului Șansă să participe la alegeri. Raportul a dezvăluit plăți ilegale către administrațiile publice locale din regiunile în care Ilan Șor și susținătorii săi dețin influență politică. Autoritățile moldovene subliniază că sprijinul financiar al lui Șor coincide cu creșterea influenței rusești în politicile moldovenești. În ciuda acuzațiilor, Șor și partidul său neagă orice ilegalitate, deși se angajează deschis cu Moscova și au fost susținuți ca "parteneri de încredere" de un oficial rus de rang înalt.³

Oligarhul Șor și partidele sale reprezintă o amenințare serioasă asupra securității naționale a Republicii Moldova. Concentrarea acestuia asupra sloganelor electorale, orientate către părțile mai sărace ale societății, îi facilitează un anumit nivel de popularitate și încredere în rândul societății. Conform unor sondaje recente, 4,1% din respondenți declară că Șor este personalitatea politică în care au cea mai mare încredere, iar 9,7% declară că ar vota partidul Șor în cadrul unor eventuale alegeri parlamentare.⁴ Mai mult, Șor încearcă să își formeze capital politic pe seama exploatării celor mai acute probleme sociale din țară. El susține că prețurile ridicate la energie și gaze sunt rezultatul politicii anti-ruse a guvernului și argumentează că ar putea ajunge la un acord cu Moscova în această chestiune.

Astfel, forțele politice afiliate Kremlinului încearcă să câștige puncte electorale prin manipularea electoratului vulnerabil, în special persoane cu venituri modeste și pensionari, cu promisiuni populiste și prin alimentarea sentimentelor anti-Sandu/PAS. Aceștia leagă situația economică instabilă de eșecul guvernării pro-europene și, implicit, de procesul de integrare europeană, încercând să inducă ideea conform căreia aderarea Republicii Moldova la UE va fi însoțită de creșterea prețurilor și diminuarea situației economice a cetățenilor. Din aceste considerente, este necesar ca guvernarea pro-europeană să se concentreze asupra reformelor care vor aduce schimbări tangibile în viața cetățenilor de rând, pentru a nu lăsa loc de manipulari ale forțelor ostile.

³ Golubeva M. Russia's Hand Seen in Moldovan Local Elections. Center for European Policy Analysis, 2023 <https://cepa.org/article/russias-hand-seen-in-moldovan-local-elections/>

⁴ Sondaj socio-politic, iunie 2023 https://watchdog.md/wp-content/uploads/2023/06/Sondaj-WD_RO-versiune-integrala-iunie-2023-1.pdf

➤ Propaganda și dezinformarea în contextul operațiunilor hibride

Republica Moldova este extrem de vulnerabilă la capitolul rezilienței față de amenințările hibride parvenite din partea Federației Ruse. Acest fapt se datorează deficiențelor din sistemul de administrare publică și nerespectării principiilor statului de drept, care ar trebui să servească drept fundament pentru rezistența împotriva influențelor externe. Slăbiciunile în domeniul luptei cu corupția, reformei administrației publice sau interferențelor terților în procesele politice din țară sunt exploatare de către actorii ostili în vederea influențării vectorului de dezvoltare a țării într-o direcție favorabilă intereselor lor. Mai mult, problemele legate de identitatea națională reprezintă, de asemenea, o provocare semnificativă, cu întrebări nerezolvate despre istoria țării, identitatea cetățenilor săi și limba pe care o vorbesc aceștia, care provoacă conflicte profunde în societate și creează spațiu pentru manipulări din exterior.⁵ Popularitatea canalelor de televiziune rusești în Republica Moldova a creat mediul perfect pentru promovarea propagandei rusești. Din cauza dimensiunii relativ mici a sectorului media din Moldova, dezvoltarea posturilor de televiziune cu programe în limba rusă devine destul de dificilă, în comparație cu calitatea programelor transmise din Federația Rusă. De asemenea, factorul oligarhic joacă un rol extrem de important în diseminarea informațiilor, deoarece o mare parte din posturile de televiziune și de știri sunt controlate de diferite clanuri care își promovează propriile interese politice și contribuie la răspândirea propagandei rusești.

Guvernul Maiei Sandu este o țintă frecventă a atacurilor cu știri false, care s-au intensificat de când Moldovei i-a fost acordat statutul de țară candidat la UE în 2022. În mediul online se răspândesc tot mai frecvent deep fake-uri în care președinta ar ține discursuri cu accente umoristice, dar și denigratoare la adresa țării, de exemplu video-ul trucat despre referendumul privind integrarea în UE.⁶ Aceste filmulețe beneficiază de promovări de mii de euro pentru a fi privite de cât mai multe persoane, iar scopul acestora este de a submina încrederea în instituțiile statului și a promova dezbinarea în societate. În acest context, este important ca autoritățile să comunice eficient cu cetățenii privind riscurile răspândirii unor asemenea mesaje și să depună eforturi pentru a limita publicarea acestora și a urmări sursele lor de finanțare pentru a împiedica grupările criminale să intervină în procesele politice din țară.

Narațiunile promovate intens de Moscova în spațiul informațional, în special după începutul invaziei din Ucraina, se referă la o așa-zisă atragere a Moldovei în „războiul dus de către Occident împotriva Rusiei”.⁷ Oficialii ruși vin cu acuzații tot mai tăioase la adresa guvernării de la Chișinău, insinuând că prin teritoriul Republicii Moldova, spre Ucraina, ar urma să fie livrate arme și muniții, în ciuda statutului de neutralitate.⁸ Astfel, este exploatat binomul neutralității versus aderării la NATO, un subiect care prinde bine în rândul societății moldovenești și care este deseori preluat de forțele politice locale în scopul manipulării

---

⁵ Kubica L. Moldova's struggle against Russia's hybrid threats: from countering the energy leverage to becoming more sovereign overall. Hybrid CoE Working Paper 28, January 2024, p.5-6
<https://www.hybridcoe.fi/wp-content/uploads/2024/01/20240129-Hybrid-CoE-Working-Paper-28-Moldovas-struggle-against-Russias-hybrid-threats-WEB.pdf>

⁶ Un nou deepfake cu Maia Sandu privind organizarea referendumului
<https://stiri.md/articole/politica/un-nou-deepfake-cu-maia-sandu-privind-organizarea-referendumului>

⁷ Serghei Lavrov: După Ucraina, R. Moldova e pe cale să devină următoarea victimă a războiului hibrid pe care Occidentul l-ar duce împotriva Rusiei <https://tvr Moldova.md/articole/d755300be2855b5b/serghei-lavrov-dupa-ucraina-r-moldova-e-pe-cale-sa-devina-urmatoarea-victima-a-razboiului-hibrid-pe-care-occidentul-l-ar-duce-impotriva-rusiei.html>

⁸ Propaganda rusă: R. Moldova transformată de SUA în trambulină de armament pentru Ucraina. Chișinăul - atras în război.
https://www.defenseromania.ro/propaganda-rusa-r-moldova-transformata-de-sua-in-trambulina-de-armament-pentru-ucraina-chisinaul-atras-in-razboi-624253.html#google_vignette

opinie publice și câștigării punctelor electorale. După începutul invaziei la scară largă a Rusiei în Ucraina, locuitorii din Republica Moldova sunt expuși periodic narațiunilor care susțin că țara noastră este atrasă în război, că pe teritoriul său sunt construite baze NATO sau sunt instruite detașamente cu destinație specială formate din militari ucraineni. Aceste narațiuni sunt transmise și promovate de politicieni, activiști și instituții media pro-Kremlin. Fostul președinte Igor Dodon a comentat în ianuarie 2023 că, în situația actuală, occidentalii folosesc Moldova ca o zonă de tranzit pentru livrarea de combustibili și arme, susținând că Occidentul are nevoie de un front anti-rus unit, astfel încât să existe o voce suplimentară împotriva Rusiei în toate forurile internaționale. Cu toate acestea, Dodon nu a prezentat dovezi pentru afirmațiile sale.⁹

În mod obișnuit, declarațiile despre "atragera Moldovei în război" sunt însoțite de apeluri de a renunța la cooperarea cu NATO. La 23 ianuarie, Partidul "Renaștere-Возрождение", afiliat lui Ilan Șor, a criticat autoritățile pentru presupusa participare a militarilor moldoveni în cele mai ample exerciții militare ale NATO, în care sunt implicați 90.000 de militari. Comunicatul de presă al partidului întreba: "Pentru ce ne pregătesc? De ce regimul «galben» calcă deliberat în picioare Constituția, încălcând statutul de neutralitate permanentă?". În replică, Ministerul Apărării a negat informația în cauză.¹⁰

Mesajele cu caracter de dezinformare sunt țintate inclusiv asupra compromiterii relațiilor bilaterale ale Republicii Moldova cu partenerii săi. În special, odată cu începutul războiului din Ucraina, se atestă promovarea tot mai frecventă a mesajelor anti-ucrainene în rândul simpatizanților invaziei ruse. În luna ianuarie, Serviciul de Informații și Securitate (SIS) a declarat că a intrat în posesia unor date ce indică că un grup de persoane, inclusiv foști ofițeri de informații, ar pregăti lansarea în spațiul public a narativului prin care acuză instituțiile statului de acțiuni orientate contra unor cetățeni ai Ucrainei. Serviciul comunică că asemenea acțiuni se încadrează în setul de instrumente ale războiului hibrid dus de Federația Rusă contra Republicii Moldova și atenționează cu privire la faptul că frecvența acestor manifestări va crește pe durata anilor 2024-2025.¹¹ Două zile mai târziu, jurnalista Natalia Morari a publicat un reportaj despre o presupusă filare, la inițiativa SIS, a diplomaților ucraineni din Moldova în ajunul Summitului Comunității Politice Europene. Morari a publicat și un document, care ar fi un raport de filare al unui diplomat ucrainean. Jurnalista susține că l-ar fi primit de la sursele sale din cadrul serviciilor secrete ucrainene. Ambasadorul Ucrainei în Republica Moldova, Marco Șevcenko, a calificat declarațiile jurnalistei drept o contradicție, afirmând că "E o a treia țară la mijloc."¹²

Obiectivul principal al acestor operațiuni hibride este de a submina Uniunea Europeană și poziția pro-UE a guvernului actual de la Chișinău, în principal prin manipulare și propagandă. Acest efort implică utilizarea extensivă a mass-mediei controlate de Rusia și a politicienilor simpatizanți pentru a contura narative care prezintă UE ca o amenințare la adresa identității și valorilor moldovenești. UE este prezentată ca o comunitate de state care degradează moral, iar SUA și NATO, potrivit propagandei ruse, ar urmări doar destabilizare și război. Kremlinul dorește ca Moldova să nu se alinieze cu Ucraina, țara care se opune agresiunii rusești, ci să mențină o stare de neutralitate absolută. Diseminarea acestor narative vizează indivizii și

⁹ Igor Dodon, 13 ianuarie 2023

<https://drive.google.com/file/d/1EuIE2thnUgiNYfB4d4ZWG9w8HMctNsjZ/view>

¹⁰ Partidul Politic "Renaștere"

https://www.facebook.com/moldovarenastete/posts/281739978258262?ref=embed_post

¹¹ Comunicat <https://sis.md/ro/content/comunicat-3>

¹² Ambasadorul Șevcenko distruge „dezvăluirile” Nataliei Morari despre „filarea” diplomaților ucraineni de SIS <https://disinfo.md/ambasadorul-sevcenko-distruge-dezvaluirile-nataliei-morari-despre-filarea-diplomatilor-ucraineni-de-sis/>

comunitățile conservatoare, care ar putea să se simtă deconectate de procesele de luare a deciziilor la nivel național.

➤ Amenințări convenționale pentru securitatea națională

Războiul din țara vecină a creat precondiții pentru destabilizarea situației din Republica Moldova inclusiv prin măsuri convenționale și amenințări “hard”. Deși nu au fost înregistrate amenințări militare directe la adresa securității și integrității teritoriale a Republicii Moldova și acest risc este puțin realizabil în prezent, nu putem exclude complet posibilitatea atragerii țării noastre în război în dependență de evoluțiile acestuia, în special datorită imprevizibilității politicii externe ruse. O amenințare serioasă o reprezintă survolările spațiului aerian al Republicii Moldova de către rachetele rusești, incidente care devin tot mai frecvente și creează îngrijorări cu privire la capacitățile Republicii Moldova de a detecta în timp util aceste survolări.

O componentă extrem de vulnerabilă a securității statului este energia, care s-a dovedit a fi unul dintre cele mai slabe puncte exploatare de Moscova în încercarea sa de a destabiliza situația din regiune. Compania rusă Gazprom, care era principalul furnizor de energie al Moldovei înainte de război, a amenințat că va reduce fluxurile de gaz chiar în ajunul iernii. Din cauza insecurității legate de livrarea gazului de către Gazprom, Moldova a început să caute surse alternative de livrare a gazului natural. A fost în cele din urmă conectată la rețeaua de gaze a României, astfel încât țara a reușit în cele din urmă să scape de modelul de șantaj energetic al Moscovei.¹³ De asemenea, a reușit să-și creeze propriile depozite de gaze în cooperare cu România și Ucraina. Cu toate acestea, prețurile pentru gaze naturale au atins cote enorme care au depășit cu mult posibilitățile financiare ale majorității populației. Acest fapt a fost exploatat de Moscova, prin intermediul unor forțe politice loiale de la Chișinău, pentru a genera tensiuni sociale și a submina încrederea în guvernarea pro-europeană. În acest sens, o serie de proteste anti-guvernamentale au fost organizate de partidele pro-ruse, sub conducerea partidelor afiliate lui Șor. La începutul lunii februarie, Partidul Renaștere a chemat oamenii la protest împotriva “problemelor și haosului pe care îl avem de trei ani la guvernare”.¹⁴ Astfel de manifestări sunt așteptate pe parcursul perioadei următoare, în special în contextul alegerilor prezidențiale din toamnă și a referendumului pentru aderare la UE, întrucât Moscova simte că evoluția Republicii Moldova în parcursul său european duce la pierderea acesteia din spațiul său de influență.

O altă problemă se referă la creșterea numărului de traversări ilegale ale frontierei Republicii Moldova de către cetățenii ucraineni care se eschivează de la serviciul militar. Începând din 24 februarie 2022 și până în luna octombrie a anului 2023, polițiștii de frontieră din Republica Moldova au prins în flagrant aproape 3.600 de cetățeni ucraineni care au intrat ilegal în țară.¹⁵ Polițiștii își concentrează eforturile în așa-numitele zone de risc, sectoarele unde s-au înregistrat cele mai multe tentative de traversare ilegală de la declanșarea războiului din Ucraina și până acum. Situația este una profitabilă pentru cetățenii moldoveni care se angajează să transporte cetățenii ucraineni peste graniță în schimbul a sume ce variază de la 1000 la 10000 euro. Este important ca Poliția de Frontieră să acționeze eficient în

¹³ R. Moldova și România și-au interconectat rețelele de gaze și energie <https://stiri.md/article/economic/r-moldova-si-romania-si-au-interconectat-retelele-de-gaze-si-energie>

¹⁴ Protest la Parlament: Partidul Renaștere a chemat oamenii în stradă <https://stiri.md/article/politica/protest-la-parlament-partidul-renastere-a-chemat-oamenii-in-strada>

¹⁵ Tot mai mulți ucraineni traversează ilegal frontiera: Peste 3.600 de cazuri <https://stiri.md/article/social/tot-mai-multi-ucraineni-traverseaza-ilegal-frontiera-pest-3-600-de-cazuri>

identificarea și prevenirea cazurilor de traversare ilegală a frontierei de stat, pentru a evita infiltrarea unor potențiale grupări criminale pe teritoriul Republicii Moldova și izbucnirii unei crize migraționale.

Amenințările convenționale persistă și în cel de-al doilea an al războiului Rusiei împotriva Ucraina. Acestea creează dificultăți pentru instituțiile abilitate în menținerea securității cetățenilor și a ordinii publice și pun la încercare reziliența statului în vederea minimizării impactului distructiv al acestora. Deși Republica Moldova s-a adaptat la condițiile geopolitice actuale și a întreprins măsuri pentru a-și consolida securitatea națională pe diverse dimensiuni, vulnerabilitățile nu au fost eliminate complet, în special în ceea ce ține de capacitățile de apărare în fața amenințărilor de ordin militar. Din aceste considerente, investițiile în modernizarea sectorului de securitate și apărare și consolidarea abilităților de a face față provocărilor generate de războiul din Ucraina și a instaurării unei noi arhitecturi de securitate rămân imperative pentru existența statului și protejarea cetățenilor.

Măsuri luate de autoritățile statului pentru consolidarea securității naționale

Odată cu începutul invaziei la scară largă a Rusiei împotriva Ucrainei, autoritățile din Republica Moldova au înțeles rolul sectorului de securitate în noile condiții geopolitice și au mobilizat eforturile de sporire a capacităților de apărare. O atenție deosebită a fost acordată modernizării sectorului de securitate prin majorarea cheltuielilor pentru apărare, elaborarea strategiilor sectoriale, intensificarea cooperării cu partenerii internaționali, creșterea interoperabilității forțelor armate și accentuarea eforturilor de contracarare a amenințărilor hibride.

Un prim pas în vederea actualizării sistemului de securitate națională la condițiile actuale a fost adoptarea, în luna decembrie 2023, a unei noi Strategii de Securitate Națională care să conțină prevederi valabile în noua arhitectură de securitate internațională. Respectiv, noua Strategie urmărește 3 obiective esențiale: protejarea siguranței cetățenilor, edificarea unui stat puternic și aderarea la Uniunea Europeană. În premieră, documentul subliniază clar și concis care sunt amenințările, riscurile și vulnerabilitățile la adresa securității statului și prevede un șir de măsuri de asigurare a apărării naționale, ordinii publice și rezilienței în domenii cheie. O atenție deosebită este devotată și valențelor regionale ale războiului din Ucraina, inclusiv sub aspectul politicii agresive a Federației Ruse față de Republica Moldova. Elaborat în circumstanțele unor schimbări majore ce au loc în arhitectura de securitate internațională, proiectul Strategiei vine să răspundă la noile tendințe prin definirea unor parametri de referință în politica de securitate și apărare a statului, întruchipând niște direcții de orientare strategică și trasând niște linii de acțiune în vederea minimizării impactului nociv al amenințărilor de tip nou asupra securității statului. Astfel, documentul este unul îndrăzneț și mult mai direct decât cele anterioare, astfel încât este necesară menținerea acestei abordări și pe parcursul implementării acestuia.¹⁶

În încercarea de a spori capacitățile de apărare ale statului în contextul invaziei din țara vecină și a riscurilor sporite de securitate, autoritățile statului au majorat bugetul pentru sectorul de apărare până la aproape 2 miliarde de lei. Cu toate acestea, cifra încă este una insuficientă pentru cerințele de modernizare a forțelor armate conform standardelor internaționale. Pentru a atinge un nivel adecvat de eficientizare, este necesar ca bugetul pentru apărare să reprezinte aproximativ 1-2% din PIB, pe când actualmente acesta include circa 0,65%. Respectiv, suma

---

¹⁶ Strategia Securității Naționale a Republicii Moldova, 2023
https://presedinte.md/app/webroot/uploaded/Proiect%20SSN_2023.pdf

alocată este cu 3 miliarde de lei mai mică decât necesarul anual al Republicii Moldova care ar făcea-o să scape de armamentul sovietic și să dezvolte Armata Națională conform standardelor internaționale.¹⁷

Pentru a lupta cu amenințările hibride, în cadrul Politicii de securitate și apărare comună a UE a fost lansată Misiunea de Parteneriat a Uniunii Europene în Republica Moldova (EUPM Moldova). Instituția vine să consolideze reziliența sectorului de apărare al țării, acordând o atenție deosebită aspectelor ce țin de lupta cu amenințările hibride. În acest sens, Misiunea va oferi consultanță la nivel strategic și va identifica nevoile de dezvoltare a capacităților.¹⁸ De asemenea, este remarcantă activitatea Hub-ului de securitate UE pentru securitatea internă și managementul frontierelor Republicii Moldova, ce găzduiește întâlniri regulate între reprezentanți UE, agenții europene, statele membre ale UE și autoritățile Republicii Moldova, pentru a sprijini cooperarea în domeniul securității europene și gestionării frontierelor. Hub-ul contribuie la creșterea securității Republicii Moldova prin diminuarea riscurilor în astfel de domenii precum traficul ilegal de arme și substanțe interzise, migrația ilegală și crimele cibernetice.¹⁹

Pentru a lupta eficient cu dezinformarea, a fost instituit Centrul pentru Comunicare Strategică și Combatere a Dezinformării. Centrul va avea misiunea de a consolida cooperarea între instituții în lupta împotriva dezinformării, manipulării informațiilor și ingerințelor străine, care prezintă pericol sau pot prejudicia securitatea națională și periclita realizarea intereselor naționale. Instituția va implementa măsurile ce se impun pentru a asigura securitatea spațiului informațional și pentru a crește gradul de reziliență a societății în fața amenințărilor.²⁰

Anul 2024 – o încercare pentru reziliența națională

Anul 2024 se anunță a fi unul plin de evoluții politice, în contextul în care peste 4 miliarde de oameni sunt așteptați la urnele de vot în diverse colțuri ale lumii. Acest an este unul electoral și pentru Republica Moldova, întrucât în toamnă urmează alegerile prezidențiale. Președinta Maia Sandu este singurul politician care își declară deschis intenția de a candida în prezent. Contracandidații săi principali includ figuri politice care mențin legături pro-ruse (precum Igor Dodon) sau sunt suspectați de afinități cu Rusia, cum ar fi primarul capitalei, Ion Ceban, și fostul guvernator al autonomiei găgăuze, Irina Vlah. Alegerile prezidențiale din Moldova sunt puternic influențate de aspecte geopolitice. La cererea președintei Maia Sandu, partidul aflat la guvernare a modificat legislația electorală pentru a permite desfășurarea unui referendum pe subiectul aderării la UE în ziua alegerilor prezidențiale. Opoziția plănuiește o mobilizare a votului anti-Maia Sandu, care ar putea influența rezultatul referendumului privind integrarea europeană. De asemenea, susținerea pentru Uniunea Euroasiatică, de până la 37%, ar putea avea un impact negativ asupra referendumului menit să confirme sprijinul populației pentru UE, care oscilează între 50-60%. În timp ce guvernarea PAS-Sandu își dorește să utilizeze referendumul pentru a obține o victorie în primul tur al alegerilor, sau, în caz contrar, în cel de-al doilea tur, scenariile negative par să nu fie luate în considerare.²¹

---

¹⁷ Bugetul Ministerului Apărării pentru anul 2023 va fi majorat cu 649,9 milioane lei
<https://www.army.md/?lng=2&action=show&cat=122&obj=7907#:~:text=Astfel%2C%20potrivit%20documentului%2C%20aloca%20C8%9Biile%20pentru,1%20523%2C3%20milioane%20lei>

¹⁸ Misiunea civilă a UE își începe activitatea în R. Moldova
<https://moldova.europalibera.org/a/misiunea-civila-a-ue-isi-incepe-activitatea-in-r-moldova-/32422638.html>

¹⁹ HUB-ul de securitate al UE pentru securitatea internă și managementul frontierelor Republicii Moldova
<https://maisigurinue.md/hub/>

²⁰ A fost instituit Centrul pentru Comunicare Strategică și Combatere a Dezinformării
<https://multimedia.parlament.md/a-fost-instituit-centrul-pentru-comunicare-strategica-si-combatere-a-dezinformarii/>

²¹ Mișcarea riscantă a președintei Maia Sandu

Cauza principală a unui randament electoral relativ nesatisfăcător al actualei președinte Maia Sandu poate fi atribuită lipsei de alianțe între Maia Sandu și formațiunea sa, PAS, cu celelalte 80 de partide politice înregistrate în țară, care se reflectă în sondajele publice. În timpul celor trei ani de guvernare, PAS-Sandu a neglijat construirea unor parteneriate credibile cu partidele pro-UE. Această izolare politică internă a generat acuzații de instituire a unui monopol asupra cursului de integrare europeană al țării.

În al doilea rând, concentrarea puterii în mâinile PAS și a susținătorilor săi, începând cu anul 2020, a ridicat preocupări cu privire la subminarea principiilor de separație și echilibru al puterilor. Acest lucru a dat naștere la mobilizarea opoziției în jurul candidaților cu șanse electorale, într-un efort de contracarare a puterii PAS. Cu toate acestea, lipsa de consens, interese personale divergente și diferențele geopolitice ar putea împiedica o mobilizare disciplinată pentru consolidarea unui vot anti-Maia Sandu.

Un pericol pentru procesul de integrare europeană și, nemijlocit, pentru securitatea națională îl reprezintă forțele pro-Kremlin și popularitatea de care se bucură acestea în rândul cetățenilor. Ilan Șor a întreprins recent o vizită la Moscova, în cadrul căreia s-a întâlnit cu președintele Comitetului Dumei de Stat a Rusiei pentru afaceri CSI, Leonid Calășnicov, fiind discutate “opiniile referitor la problema principală pentru Moldova - cine sunt prietenii și cine sunt dușmanii”.²² Devine evident că acesta încearcă să câștige susținerea Moscovei pentru alegerile prezidențiale din toamnă, poziționându-se drept principala forță pro-rusă.

Scrutinul electoral din toamnă va reprezenta o încercare serioasă a rezilienței naționale și va contribui fie la o consolidare societală, fie la o dezbinare și mai profundă. Valențele geopolitice pe care le capătă acest exercițiu electoral în contextul desfășurării concomitent a referendumului privind integrarea europeană cresc mizele acestuia pentru menținerea securității statului și neadmisivitatea devierii de la cursul pro-european. Se așteaptă ingerințe în procesul electoral ale forțelor ostile guvernării actuale, care vor încerca să submineze încrederea în procesul de aderare la UE și să pericliteze credibilitatea forțelor care candidează sub sloganuri pro-occidentale. Astfel, este important ca partidele de orientare pro-UE să conștientizeze mizele acestui scrutin pentru viitorul țării, inclusiv din considerentul neadmiterii ca actorii externi să decidă vectorul de dezvoltare al țării.

Concluzii și recomandări

Securitatea națională a Republicii Moldova este profund afectată de războiul din țara vecină, care generează îngrijorări cu privire la reziliența statului și capacitatea acestuia de a face față amenințărilor hibride. Este îngrijorătoare tendința de imixtiune a forțelor externe în procesele democratice din țară, fapt facilitat atât de slăbiciunea organelor statului, cât și de lipsa unei coeziuni societale și a rezilienței naționale. Din aceste considerente, este importantă focusarea autorităților statului pe anumite direcții de acțiune:

- ✓ Consolidarea instituțiilor de drept, în special a Procuraturii Anticorupție, pentru a facilita investigarea eficientă a cazurilor de corupție și spălare de bani și a preveni cumpărarea alegătorilor de către persoane influente, precum și consolidarea

---

<https://evz.ro/miscarea-riscanta-a-presedintei-maia-sandu.html>

²² Ilan Șor confirmă că se află în Rusia; Cu cine s-a întâlnit la Moscova

<https://www.jurnal.md/ro/news/dedf56172ddd78a2/update-ilan-sor-confirma-ca-se-afla-in-rusia-cu-cine-s-a-intalnit-la-moscova.html>

capacităților CEC în vederea monitorizării finanțării partidelor politice și a campaniilor electorale;

- ✓ Capacitarea eficientă a Centrului pentru Comunicare Strategică și Combatere a Dezinformării cu resurse umane, financiare și tehnice în vederea facilitării unei comunicări proactive cu privire la principalele riscuri generate de dezinformare și manipularea opiniei publice, în special pe direcția dezinformării în spațiul online;
- ✓ Implementarea de sisteme moderne de supraveghere a traficului la frontiera de stat și intensificarea patrulării pe porțiunile de frontieră vulnerabile, pentru a preveni traversări ilegale în mod util;
- ✓ Stocarea flexibilă a energiei prin implementarea tehnologiilor de gestionare a cererii, modernizarea și extinderea infrastructurii energetice și rețelelor de transport a energiei pentru îmbunătățirea fiabilității sistemului energetic;
- ✓ Facilitarea unei cooperări dintre instituțiile statului și sectorul neguvernamental pe palierul promovării inițiativelor de educare a societății cu privire la riscurile dezinformării în spațiul online și promovării alfabetizării media în societate;
- ✓ Consolidarea securității cibernetice prin investiții în infrastructură, capacități de securitate cibernetică și promovarea igienei cibernetice în rândul funcționarilor publici;
- ✓ Menținerea unui dialog constant cu diferite regiuni ale țării (în special localitățile vorbitoare de limbă rusă și UTA Găgăuzia) pe probleme de importanță locală și națională, pentru a preveni marginalizarea acestora și neincluziunea în procesul decizional;
- ✓ Promovarea dialogului și reconcilierii interne între diferite grupuri societale (de exemplu între vorbitori de limbă română și rusă), pentru a evita polarizarea pe subiecte sensibile și a preveni încercările de manipulare din contul vulnerabilităților societale;
- ✓ Dezvoltarea capacităților de răspuns rapid la situații de criză prin elaborarea, testarea și implementarea planurilor de acțiune, exercițiilor de simulare și pregătirea personalului instituțiilor abilitate pentru a interveni în caz de criză;
- ✓ Fortificarea cooperării cu partenerii externi, în special cu instituțiile și agențiile Uniunii Europene, statele occidentale și NATO, în vederea preluării bunelor practici în domeniul de reziliență națională și îmbunătățirii capacității de răspuns la amenințările hibride.

Abrevieri

CEC – Comisia Electorală Centrală

CSI – Comunitatea Statelor Independente

EUPM – Misiunea de Parteneriat a Uniunii Europene în Moldova

NATO - Organizația Tratatului Atlanticului de Nord

PAS – Partidul Acțiune și Solidaritate

PSRM – Partidul Socialiștilor din Republica Moldova

SIS – Serviciul de Informații și Securitate

SUA – Statele Unite ale Americii

UE – Uniunea Europeană

UTA – Unitatea Teritorial Administrativă

Acest studiu politico-analitic este elaborat în cadrul proiectului „Consolidarea angajamentului societății civile în protecția securității naționale sub noile amenințări hibride” implementat de către APE în parteneriat cu Nord News, Centrul European „Pro-Europa” din Comrat și Zona de Securitate, finanțat printr-un grant al Institutului pentru Raportare despre Război și Pace (IWPR) cu suportul Biroului pentru Afaceri Externe, Commonwealth și Dezvoltare al Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord (FCDO). Opiniile, constatările și concluziile prezentate în acest studiu aparțin autorului și nu reflectă neapărat cele ale IWPR sau ale Guvernului Regatului Unit.